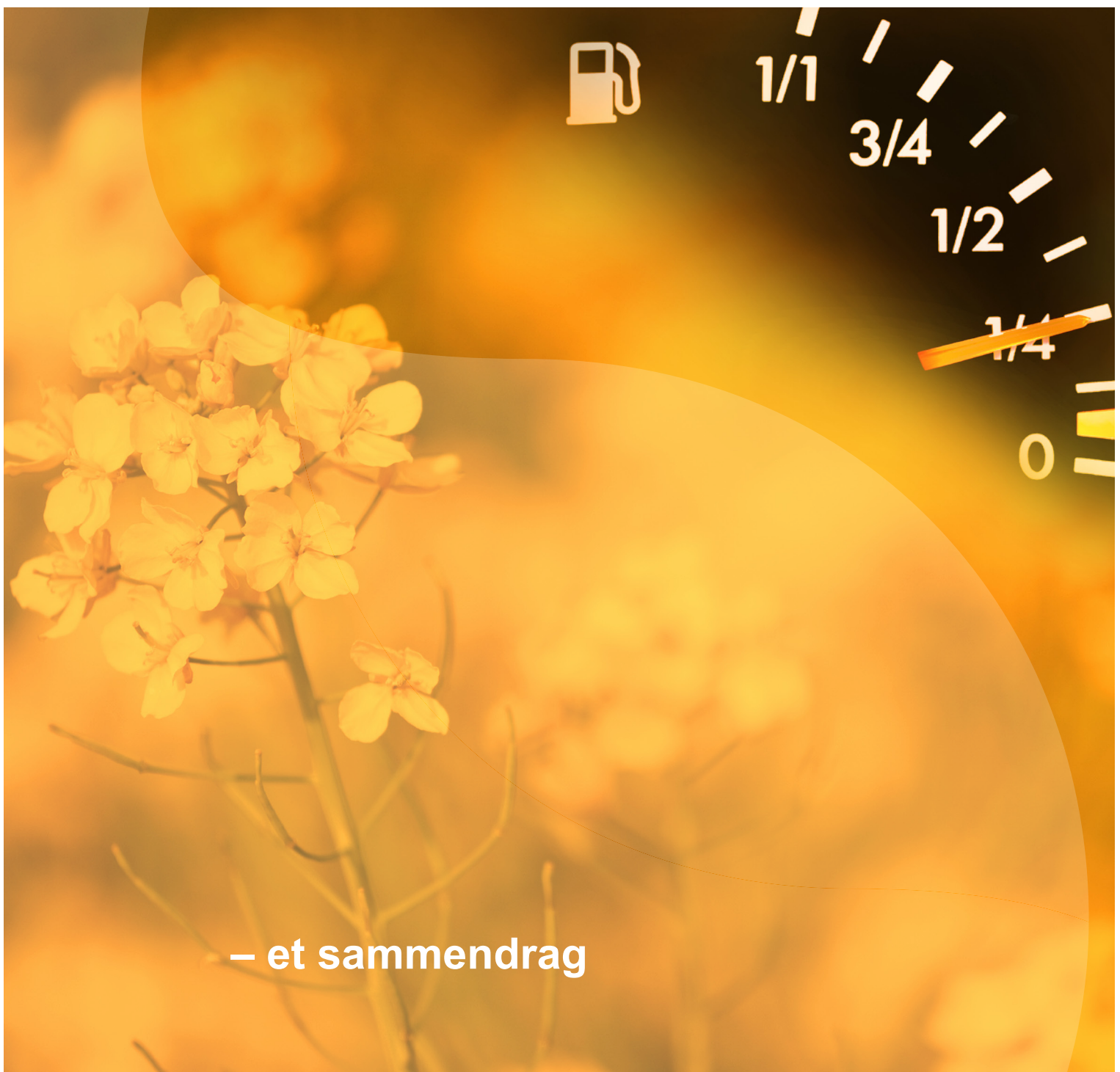

*Bioenergi, fødevarer
og etik i en
globaliseret verden*

– et sammendrag

Bioenergi, fødevarer og etik i en globaliseret verden / 3
Bioenergi og fire globale kriser / 6
Produktion af bioenergi / 9
Etiske hensyn i en globaliseret verden / 12
Tre scenarier for indførelse af bioenergi og håndtering af kriserne / 14
Video fra debatdag på Christiansborg, 10. maj 2012 / 16
Sammendrag af Rådets anbefalinger / 19

**Medlemmer af Det Ethiske Råds arbejdsgruppe om
bioenergi, fødevarer og etik:**

Rikke Bagger Jørgensen – formand for arbejdsgruppen

Jacob Birkler

Gunna Christiansen

Niels Jørgen Cappelørn

Mickey Gjerris

Lene Kattrup

Kasper Lippert-Rasmussen – ekstern ekspert

Peder Mouritsen

Jørgen E. Olesen

Christina Wilson

Bioenergi, fødevarer og etik i en globaliseret verden

Det Etske Råds redegørelse diskuterer den ofte fremførte antagelse om, at der er etiske problemer forbundet med at anvende bioenergi. Et hovedkritikpunkt er, at energiafgrøder kan lægge beslag på knappe arealer i konkurrence med fødevarereproduktionen, så de globale priser på fødevarer stiger til skade for verdens fattigste mennesker. Et andet kritikpunkt er, at et øget krav om dyrkning af bioenergiafgrøder kan medføre, at naturen får mindre plads.

Det Etske Råd finder, at det er vigtigt at nuancere disse betragtninger og se på bioenergien i en større sammenhæng. Der er mange

»Når vi prøver at løse disse kriser, så løber vi uvilkårligt ind i en masse etiske dilemmaer og det er dem, vi i Rådet ønsker at sætte fokus på«

Rikke Bagger Jørgensen
Formand for Det Etske Råds arbejdsgruppe om
bioenergi, fødevarer og etik

former for bioenergi, der baserer sig på mange forskellige typer af biomasse. Bioenergi kan mindske belastningen af klimaet samtidig med, at den bidrager til samfundets energiforsyning. Dermed kan bioenergi udgøre et redskab til at imødegå to væsentlige kriser, verden i dag befinder sig i, nemlig **klimakrisen** og **energikrisen**. Men samtidig kan dyrkning af energiafgrøder som nævnt konkurrere med fødevarereproduktionen og naturen om knappe ressourcer og dermed modvirke løsningen af de lige så akutte **fødevarer-** og **naturkriser**.

Vi står i en historisk alvorlig situation, hvor en række menneskeskabte kriser truer med uafvendeligt at ændre levevilkårene på kloden i negativ retning. I 2030 vil verden have behov for 50% flere fødevarer, 45% mere energi og 30% mere vand – behov der sætter miljøet under pres. Den nuværende globale udvikling er ikke bæredygtig, og vores adfærd truer med at gøre uoprettelig skade på både økosystemer og menneskelige samfund. Det er i denne sammenhæng, bioenergien skal bedømmes på, om de forskellige versioner af den udgør redskaber til at imødegå kriserne. Derfor er det relevante spørgsmål ikke, om bioenergi skal indføres, men hvad der skal være kriterierne for at indføre en given type bioenergi.

Rådet ønsker at pege på, at valget af kriterier er etiske spørgsmål, og at disse etiske overvejelser burde være mere tydelige i de politiske beslutninger om håndtering af kriserne. Når politiske beslutninger på klima- og miljøområdet, fx beslutninger om investering i bioenergi, hovedsageligt baseres på beregninger af den kortsigtede økonomiske rentabilitet, er der tale om etiske valg – eller fravalg. Herved vælger man nemlig snævert at tage hensyn til nulevende danskeres interesser på bekostning af mennesker, der er fjerne (i tid og rum) og på bekostning af dyrene og naturen.

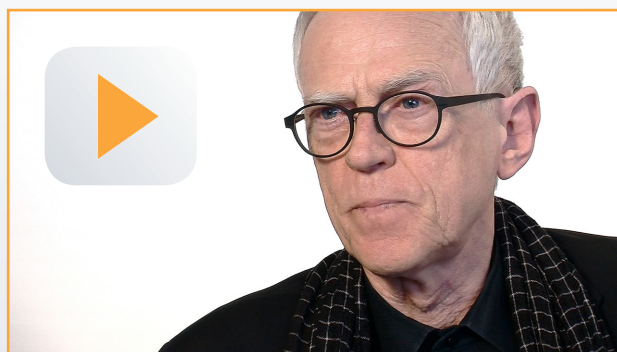
I redegørelsen diskuteres, om det kan forsvares at anlægge et så snævert syn på, hvem vi skal tage etiske hensyn til. Der er en væsentlig tradition, som afspejles i FNs menneskerettighedskonvention

og senere internationale aftaler, for at anse alle mennesker for at være lige og have samme krav på at få tilgodeset nogle grundlæggende rettigheder eller interesser – og som minimum have krav på, at andre ikke skader dem.

Mange vil sikkert tilslutte sig princippet om, at alle mennesker er lige, men i en globaliseret verden kan det siges at få en ny forpligtende betydning. Det bliver tydeligt, at vi skader mennesker i udsatte egne såvel som vores efterkommere ved at udlede drivhusgasser og nedbryde naturgrundlaget. Og at man handler imod et princip om, at alle mennesker har krav på ikke at sulte, hvis dyrkning af bioenergi afgrøder på landbrugsarealer reducerer fødevareproduktionen, så verdensmarkedsprisen på fødevarer stiger til skade for verdens fattige. Mange vil mene, vi også bør tage hensyn til dyrene og til naturen, enten fordi de anser dem for at have værdi i sig selv, eller fordi det skader menneskers og dyrs levevilkår, når vi ødelægger dem.

»Vi glemmer, at den enkelte har et ansvar i den måde, vores daglige adfærd udformer sig på«

Niels Jørgen Cappelørn
Dr.theol.h.c., professor

»Bioenergi er kun en nødløsning indtil vi på længere sigt får bragt mere bæredygtige teknologier på banen«

Jørgen E. Olesen
Cand.agro., professor

Bioenergi og fire globale kriser

I 2030 vil verden have behov for 50 % flere fødevarer, 45 % mere energi og 30 % mere vand (link til kapitel 1). Vi er dog allerede nu i en situation, hvor den globale udvikling ikke er bæredygtig. Vores kollektive handlinger kan føre til, at vi overskrider nogle miljømæssige grænser, og dermed gør uoprettelig skade på såvel økosystemer som på menneskelige samfund. Forekomsten af en række samtidige kriser er tegn på det:

Energikrisen

Det Internationale Energi Agentur forventer, at verdens energiforbrug vil vokse med 45 % frem mod 2030, ikke mindst på grund af den voksende globale befolkning og den stigende efterspørgsel efter energi i Kina og Indien. Men der bliver knaphed på fossile brændsler og desuden er de hovedsynderne i forhold til udledning af drivhusgasser, så det er nødvendigt med en omstilling til vedvarende energi, og her udgør visse typer af bioenergi lovende muligheder.

Fødevarerkrise

Fødevarer-situationen fremover er sårbar, ikke mindst fordi verdens befolkning forventes at stige fra 6,7 mia. i 2008 til 9,3 mia. i 2050 og 10,1 mia. i 2100. Samtidig bliver befolkningerne i mange vækstøkonomier mere velhavende og vil efterspørge mere kød. Det høje kødforbrug i Vesten, og det stigende kødforbrug i resten af verden, er problematisk, eftersom det overordnet set kræver flere ressourcer at producere animalske fødevarer, end det gør at producere vegetabiliske fødevarer. Tilsammen skaber disse tendenser et behov for at forøge verdens fødevarerproduktion med 70 % i år 2050. Men al-

lerede i dag er der meget få ledige arealer på jorden, som kan tages i brug til øget landbrugsproduktion, og her vil der være konkurrence om jorden fra bioenergi afgrøder.

Klimakrisen

Der er efterhånden enighed om, at klimaændringerne er en realitet, og at vi med vores daglige adfærd og forbrug af fossile brændsler er med til at forårsage dem. Udledningen af drivhusgasser fører ikke kun til stigende temperaturer, men også til ændrede nedbørsmønstre, mere ekstremt vejr, ørkendannelse og stigende vandstande i havene. Konsekvenserne af klimaændringerne mærkes allerede i mange af verdens fattigste lande, mens industrilandene, som udleder langt den største mængde drivhusgasser, på kort sigt er de mindst sårbare over for effekterne af klimaændringerne. I vores del af verden er det antagelig de kommende generationer, der vil rammes hårdest af klimakrisen.

Landbruget skal tilpasse sig klimaændringerne, men samtidigt skal det reducere sit eget udslip af drivhusgasser, som især stammer fra husdyrproduktionen. I Europa er kødforbruget ansvarlig for cirka 4-12 % af effekten på den globale opvarmning, og på verdensplan er husdyrene ansvarlige for 18% af drivhusgasudledningen, hvilket er en større andel end drivhusgasudledninger fra hele transporten til vands, til lands og i luften. Desuden er madspild et væsentligt problem globalt set, fordi cirka en tredjedel af alle fødevarer hvert år går til spilde.

»Hensynet til den anden bliver en stor udfordring, for det er nogen som er langt væk både i tid og sted«

Jacob Birkler
Cand.mag., ph.d., lektor

Natur- og miljøkrisen

Ødelæggelsen af biodiversiteten på grund af menneskelige aktiviteter har været større i de seneste 50 år end på noget andet tidspunkt i menneskehedens historie. Såvel mennesker som resten af naturen er helt afhængige af velfungerende økosystemer, og biodiversiteten er indikator for kvaliteten af dem. Men værdien af biodiversitet og økosystemets funktion overses ofte, fordi den er usynlig i gængse økonomiske beregninger. Bioenergi-afgrøders effekt på biodiversiteten varierer meget afhængigt af flere faktorer. Én faktor er, om bioenergi-afgrøderne dyrkes på jord, der tidligere blev brugt til landbrugsformål, eller om der opdyrkes nye jordarealer fx ved skovfældning. En anden faktor er, hvilke dyrkningsmetoder der anvendes, og en tredje er den afgrøde, der dyrkes.

»Jeg tror på den teknologiske udvikling og jeg tror, at det kan lade sig gøre at sikre fremtiden i energisammenhæng«

Gunna Christiansen
Dr.med., professor

»Vi har ikke ressourcer til at bruge fødevarer til fremstilling af energi – vi skal videre med vedvarende energi i stedet for«

Peder Mouritsen
Landmand, gårdejer

Produktion af bioenergi

Brug af energi fra biomasse rummer mulighed for kraftigt at begrænse samfundets udledning af drivhusgasser og samtidig forbedre den energimæssige forsyningssikkerhed. Biomasse er derfor udset til at spille en væsentlig rolle i vores fremtidige energiforsyning. EU's stats- og regeringschefer har i 2009 pålagt medlemslandene at reducere deres drivhusgasudledning med 80-95 % i 2050 i forhold til 1990. I Danmark har Klimakommissionen i 2010 peget på, hvordan Danmark kan nå denne målsætning primært ved at reducere brugen af fossile brændsler (link til kapitel 2).

Præmissen både her og i energiforliget fra marts 2012 er, at omstille hele Danmarks energiforsyning til vedvarende energi i 2050. Dette er betinget af, at et areal svarende til cirka 12 % af Danmarks areal tilplantes med energiafgrøder, foruden at det eksisterende landbrug leverer samme mængde af restprodukter som i dag. Konsekvenserne for klimaet, miljøet og naturen, for produktionen af fødevarer, for dyrevelfærden og for samfundsøkonomien afhænger i høj grad af de valg, vi træffer.

Der findes utallige teknikker til fremstilling af bioenergi og utallige biomasse-kilder til bioenergifremstilling, og det er langt fra dem alle, der lever op til målsætningen om at have en neutral eller positiv balance i forhold til udledning af klimagasser. Hvis bioenergiafgrøder dyrkes på arealer, hvor der tidligere voksede skov, vil det kulstof (C), som er bundet i skovene, frigives blandt andet som CO₂, når skoven ryddes. Da de nye bioenergiafgrøder ikke kan binde tilnærmelsesvis så megen CO₂, som træerne gjorde, vil den samlede CO₂-belastning stige. Andre bioenergiafgrøder kræver så stor tilførsel af fx gødning, pesticider, anvendelse af maskiner etc., at disse - sammen med

CO₂-udledningerne ved at omdanne biomassen til energi - kan overstige den CO₂-mængde, som biomassen har optaget.

Bioenergi kan således kun beskrives som en vedvarende energikilde, hvis den CO₂, som frigives, når planterne dyrkes og omsættes, opvejes af den CO₂, som inden for en kortere tidshorisont optages af de planter, der vokser op.

Der knytter sig store forhåbninger til ikke mindst produktion af transport-brændstof ud fra planters fiberdele, såkaldt 2. generation biobrændstof. Men teknologierne kræver en hel del udvikling før disse kan konkurrere på markedsvilkår. Til gengæld ser det ud til, at hvis arealer med traditionelle afgrøder såsom byg eller raps udskiftes med fx pil eller græs til 2G brændstofproduktion, vil man i mange tilfælde kunne opnå visse klima-, natur- og miljøforbedringer.

Endelig kan bioteknologiske metoder potentielt bidrage til bioenergiforsyningen på flere forskellige måder. Fx håber forskere, at genmodifikation kan bruges til at opnå en større produktion af biomasse pr. hektar eller til at gøre planterne lettere omsættelige til flydende brændstof.

Som nævnt er det et problem, at dyrkning af bioenergi afgrøder lægger beslag på knappe ressourcer som jord, vand og næringsstoffer,

»Man kan godt føre sig frem som en idealist, uden at skulle lave hele sit liv om«

Christina Wilson
Cand.phil., kunsthistoriker

hvorved den medvirker til at øge verdensmarkedsprisen på fødevarer til skade for verdens fattige.

Det er vurderet, at et areal på 12 % af landbrugsjorden kan frigøres frem mod 2050 alene ved produktionsforøgelse og effektiviseringer i landbruget, det vil sige uden en nedgang i fødevarereproduktionen. Men om de 12 % bør bruges til bioenergiformål, eller snarere omlægges til fx mere natur – eller om vi overhovedet bør stræbe efter effektiviseringer i landbruget, er etiske og politiske spørgsmål.

»Vi har også et ansvar for naturen, for den kan sætte nogle grænser for, hvor meget energi vi kan bruge«

Mickey Gjerris
Cand.theol., ph..d, lektor

Etiske hensyn i en globaliseret verden

Bioenergi og andre tiltag til afbødning af kriserne giver anledning til en hel række etiske dilemmaer. Fx taler hensynet til naturen og klimaet for, at vi standser al ikke-bæredygtig udnyttelse af ressourcerne, fx fældning af regnskove for at skaffe jord til bioenergi og fødevareproduktion. Men hensynet til verdens voksende befolkning taler for, at vi øger produktionen af mad og energi for at få nok til alle. For at kunne afgøre, hvordan vi skal bære os ad med at vælge, når dilemmaerne opstår, bliver vi nødt til at afveje, hvem vi først og fremmest bør tage hensyn til i forskellige situationer.

Derfor diskuterer redegørelsen (link til kapitel 4) forskellige bud på, hvem der bør tages etiske hensyn til: Er det kun andre mennesker, og måske kun dem vi har nære relationer til eller deler nation med? Eller er der også hensyn at tage til mennesker, der er fjerne fra os enten fordi de bor langt væk, eller fordi de ikke er født endnu? Er der også etiske hensyn at tage til dyrene? Og hvad med naturen, har den en værdi i sig selv, der bør tages hensyn til? Svarene på de spørgsmål er væsentlige for, hvilke kriterier der skal anvendes i beslutningen om, hvilke typer af bioenergi, der bør indføres.

»Vi bliver nødt til at se på en ændret adfærd; på nedsat forbrug, begrænsninger, ydmyghed og mådehold«

Lene Kattrup
Cand.med.vet., dyrlæge

Hvis kriteriet er, at de primære forpligtelser gælder den nuværende generation af danskere og deres levevilkår, bør enhver form for bioenergi, der er økonomisk rentabel, ikke giver umiddelbare risici og som øger forsyningssikkerheden, indføres.

Hvis kriteriet er, at der også er forpligtelser over for kommende generationer og for mennesker i andre lande, bør spørgsmålet om økonomisk rentabilitet her og nu ikke være det eneste – og heller ikke det vigtigste - spørgsmål. Så bør det afgørende kriterium være, om teknikkerne har en positiv klima- og miljøeffekt, og at de ikke i stort omfang lægger beslag på landbrugsjord og nedbringer fødevareproduktionen eller truer naturområder. Her er det dog nødvendigt at se konkurrencen om jordarealerne i en større sammenhæng, blandt andet bør det overvejes, om bioenergi afgrøder kan erstatte andre arealanvendelser, som i sig selv er problematiske i forhold til løsning af de globale kriser, fx husdyrproduktion.

Man kan desuden mene, der er hensyn at tage til dyrene. I givet fald vil det udgøre et yderligere argument for at nedbringe forbruget af animalske produkter, at dyrene i det intensive landbrug sjældent er i stand til at udfolde deres naturlige adfærd på grund af det høje produktionspres.

Nogle har det udgangspunkt, at der er hensyn at tage til naturen, fordi naturen bør tilgodeses for sin egen skyld, og ikke blot fordi det skader mennesker og dyr at nedbryde den. I så fald bør kun miljømæssigt bæredygtige bioenergiformer tages i anvendelse, og fokus bør grundlæggende være på at nedbringe det samlede ressourceforbrug.

Tre scenarier for indførelse af bioenergi og håndtering af kriserne

---

I redegørelsen opstilles tre tænkte scenarier, der illustrerer, hvordan man kan vægte de forskellige hensyn, som falder sammen i spørgsmålet om indførelse af bioenergi, med baggrund i forskellige etiske tilgange. De repræsenterer altså tre mulige bud på, hvordan man bør handle afhængigt af, hvad man vil svare på spørgsmålet om, hvem man skal tage etiske hensyn til.

Teknologivenlig vision
Forbrugsorienteret vision
Bæredygtig modvækst-vision

1. Forbrugsorienteret vision

Det første scenarie baserer sig på den opfattelse, at etiske forpligtelser over for nære mennesker eller over for dem, man deler nation eller fællesskaber med, er stærkere end forpligtelserne over for mennesker, som er fjernere, enten fordi de bor langt væk, eller fordi de ikke er født endnu. Scenariet er også menneskecentreret eller antropocentrisk i den forstand, at det betragter etiske forpligtelser som nogle, man har over for andre mennesker.

2. Teknologivenlig vision

Det andet scenarie baserer sig på et syn på etiske forpligtelser som nogle, vi har over for alle mennesker, fordi de bundes i nogle egenskaber, alle mennesker har. Fordi mennesker er rationelle og kan handle moralsk, og de har interesse i, hvordan deres liv former sig, har de krav på, at andre mennesker tager hensyn til dem. Scenariet er ikke strengt menneskecentreret, idet det går ud fra, vi også skal tage visse hensyn til højerestående dyr, som har nogle af disse egenskaber.

3. Modvækst-vision

Det tredje scenarie tager udgangspunkt i en opfattelse af etik som et spørgsmål om at handle ud fra de rigtige motiver. Hvis man konsekvent fremdyrker de rigtige karaktertræk, vil man ikke alene tage langt større hensyn til andre mennesker, men også til resten af naturen omkring sig. Vi bør behandle alle mennesker med respekt, medfølelse og retfærdighed. Tilgangen er også økocentristisk, fordi det ikke kun er andre mennesker, vi skal opføre os respektfuldt overfor, også dyrene og naturen i bredere forstand bør vi respektere.

Læs de tre scenarier for indførelse af bioenergi og håndtering af kriserne

Video fra debatdag på Christiansborg, 10. maj 2012

På disse sider kan du se videoklip med oplæg fra debatdagen. Du kan også downloade præsentationerne i PDF fra Det Etske Råds hjemmeside. **Download præsentationer >**

Introduktion til debatdagen

Thomas Færgeman
Direktør for Concito

Åbningstale

Martin Lidegaard
Klima-, energi- og bygningsminister

Præsentation af kriserne

Rikke Bagger Jørgensen
Seniorforsker på Risø-DTU og formand for Rådets arbejdsgruppe om bioenergi, fødevarer og etik

Præsentation af Rådets anbefalinger om indførelse af bioenergi i Danmark

Jacob Birkler
Formand for Det Etske Råd

Bioenergi ja, hvis det er økonomisk rentabelt

Henrik Gade Jensen
Filosof og projektleder ved CEPOS

Bioenergi ja, men med større hensyn til udsatte mennesker og vores efterkommere

Kasper Lippert-Rasmussen
Filosof og professor i statskundskab ved Aarhus Universitet

Om bioenergi, natursyn og forestillinger om det gode liv

Mickey Gjerris
Lektor i bioetik ved Københavns Universitet

Dansk biomasse kan blive en del af løsningen – men bæredygtighed indebærer valg og fravalg

Uffe Jørgensen
Institut for Agroøkologi – Klima og Bioenergi, Aarhus Universitet

Hvordan prioriterer vi biomassen på en bæredygtig måde?

Henrik Wenzel
Professor ved Institut for Kemi-, Bio- og Miljøteknologi, Syddansk universitet

Kan der frigøres tilstrækkelige arealer ved at intensivere landbruget?

Bruno Sander Nielsen
Chefkonsulent, Landbrug & Fødevarer

Kan der frigøres tilstrækkelige arealer ved at intensivere landbruget?

Thyge Nygaard
Danmarks Naturfredningsforening

Intensivering set fra et dyreetisk perspektiv

Peter Sandø
Formand for Det Dyreetiske Råd

Knappe jordressourcer – hvordan prioriterer vi indsatsen?

Jørgen E. Olesen
Forskningsprofessor ved Aarhus Universitet, formand for Concitos landbrugsgruppe

Nære og fjerne mennesker,
dyrene og naturen

Sammendrag af Rådets anbefalinger

Rådets medlemmer er enige om, at den viden vi efterhånden har om, hvordan vores udledning af drivhusgasser ændrer levevilkårene på kloden i negativ retning, skaber nogle etiske forpligtelser. Disse forhold bør få os alle til at reflektere over, hvordan vores handlinger tilsammen i hverdagen bidrager positivt eller negativt til de aktuelle kriser. Dette kan ses som et ønske om en ny etisk bevidsthed, som man søger at leve efter i dagligdagen. Der er behov for, at alle påtager sig et større ansvar for deres bidrag til klodens tilstand, såvel stater som myndigheder, virksomheder, organisationer og individer har et ansvar.

Medlemmerne er enige om, at kortsigtet økonomisk rentabilitet eller forsyningssikkerhed altså ikke må være kriteriet for at tage en given bioenergitype i brug. Rådet finder, at det er problematisk at fortsætte med at lægge så stor vægt på økonomisk rentabilitet på bekostning af hensynet til miljø-, klima- og social bæredygtighed i den førte politik. Vi bør være villige til at påtage os visse afsavn, som dog i den store sammenhæng må anses for at være beskedne, for at skaffe miljømæssig bæredygtig energi.

Her er det legitimt, at myndighederne gennemfører en prispolitik, som fremmer bæredygtige energiformer og fordyrer dem, som belaster miljø og klima. I forlængelse af det tilslutter hele Rådet sig idéen om at indføre et bredere vækstbegreb, der skal værdisætte miljø og ressourcer, som det er foreslået af mange økonomer og senest af FN's generalsekretærs high-level panel for global bæredygtighed. Et

sådan vækstbegreb vil være et skridt i den rigtige retning, men det er ikke tilstrækkeligt til bedømmelse af, om en bioenergiteknologi er acceptabel.

Et flertal af medlemmerne finder, at det vigtigste princip for at tage en bioenergytype i brug bør være, at den samlet set, og allerede på kort sigt, fører til mindre udledning af drivhusgasser og mindre belastning af miljø, ressourcer og natur end alternativet. Sådanne teknologier bør tages i brug, også selvom det ikke er økonomisk rentabelt at gøre det. Miljømæssig bæredygtighed skal altså være den væsentligste målestok for ibrugtagningen af en given bioenergiteknologi. Naturarealer bør ikke inddrages til dyrkning af bioenergi afgrøder, for derved øges den totale udledning af klimagasser og presset på naturområderne.

Alt andet lige bør man heller ikke på langt sigt basere sig på energi, som anvender biomasse, der i sig selv har problematiske implikationer; det kunne fx være kasserede fødevarer eller husdyrgylle. For derved kan man gøre sig afhængig af at fortsætte med det store fødevarespild og den store husdyrproduktion, hvor målet må være at nedbringe spildet og se kritisk på kødforbruget. Det store kødforbrug i Vesten, og det stigende kødforbrug i resten af verden, er problematisk, eftersom det kræver flere land- og andre ressourcer at producere animalske fødevarer, end det gør at producere vegetabiliske fødevarer. Det vil ikke være muligt at brødføde verden, hvis alle skal kunne spise samme mængde kød, som vi gør i Danmark. Samtidig

»Beslutningstagerne bør lægge mere vægt på bæredygtighed end på økonomi ved indførelse af bioenergi i Danmark«

Rikke Bagger Jørgensen
Ph..d, seniorforsker

er der problemer med husdyrenes belastning af klima og miljø og med dyrevelfærden i den intensive husdyrproduktion.

Et flertal af medlemmerne finder desuden, at der generelt bør arbejdes på at udvikle grønne teknologier, som kan modvirke de kriser, vi står overfor. De finder det ikke i sig selv problematisk at ændre på naturlige organismer, så der er ikke noget i vejen for at tage teknologier i brug, som skal gøre os i stand til at tilpasse os effekterne af de globale kriser. Det kunne fx være anvendelse af visse former for genetisk modificerede afgrøder. Hvis det kan sikre bedre livsbetingelser at tage teknologier i brug, skal man gøre det, forudsat at teknologierne ikke udgør risici for miljø og sundhed eller har andre uønskede konsekvenser.

En del af Rådets medlemmer finder dog, at situationens alvor gør, at man må tænke i mere grundlæggende forandringer af vores levevis. Det er ikke holdbart at fortsætte med det høje energiforbrug, vi har i dag, og bare erstatte de fossile brændsler med bæredygtig bioenergi. Vores nuværende levevis er generelt ikke-bæredygtig, derfor bør den relevante overvejelse være, om vi ved at reducere vores forbrug kunne forbruge mindre energi og derved belaste klima og natur mindre.

Det samlede Ethiske Råd finder, at den nuværende situation er så alvorlig, at det er nødvendigt at appellere til såvel kollektive indsatser som til personlig ansvarlighed, hvis situationen skal vendes. Vi ser desværre, at nationernes indsats i forhold til at fremme en bæredygtig udvikling er præget af vanskeligheder med at nå til enighed om fælles aftaler og af manglende overholdelse af de aftaler, der bliver indgået. Derfor kan hele ansvaret for at handle ikke overlades til dem. Såvel lande som enkeltpersoner, må påtage sig et ansvar for at handle på måder, der imødegår de kriser, der udgør en reel trussel mod livet på kloden.

Det kan naturligvis indvendes, at selvom enkeltpersoner eller danskerne som nation ændrer adfærd for at leve op til de værdier, vi finder vigtige, kan de positive effekter af det risikere at blive ubetydelige, hvis resten af verden ikke agerer på samme måde. Fx er det et vilkår ved den globale opvarmning, at såvel hver enkelt danskers som nationens bidrag til den kun spiller en minimal rolle. Sådanne forhold kan gøre, at mange vil opgive at gøre noget for at leve efter deres etiske værdier. Det Etiske Råd anerkender, at vi her står i et dilemma, men at det i den nuværende alvorlige situation er nødvendigt at handle i tiltro til, at vores handlinger alligevel vil gøre en forskel. Rådet medgiver, at en hvilken som helst form for løsning på problemerne må være politisk og global, krisernes omfang taget i betragtning. Samtidig er det dog vigtigt at påpege, at den politiske vilje til at gennemføre de nødvendige tiltag først kommer, når et tilstrækkeligt antal mennesker eller nationer vælger at gå sammen om at finde løsninger.

Læs anbefalingerne og se, hvordan de enkelte medlemmer positionerer sig

Bioenergi, fødevarer og etik i en globaliseret verden
– et sammendrag

© Det Etske Råd 2012

ISBN: 978-87-91112-99-7

Udgivet af Det Etske Råd

www.etiskraad.dk